

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés
 egész évre - - 12 korona.
 fél évre - - - 6 "
 negyed évre - - 3 "
 Egyes szám ára 12 fillér.

Hirdetéseket és előfizetéseket elfogad FÖLDES EDE
 könyvkereskedő, a kinél a lap kiadóhivatala van.
 Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül
 Nyilttér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele
 milliméter-arázabás szerint a
 Leopold Gyula
 Vidéki Lapok Központi Hirdetési Osztályában
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

Bölcs intelem.

Br. Bánffy Kázmír, Alsófehér vármegye alispánja, a tisztelő megyei, városi tisztikarok és állami tisztviselők előtt nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a hivatalos eljárásban nincs helye semmiféle pártszempontnak, hanem kizárólag a magyar állameszme magas érdekeinek s a törvényesség útján megállapítandó igazságnak.

Vármegyénk fennkölt lelkű főispánja is bizonyára örömmel, sőt valódi gyönyörűséggel hallotta volna ezeket a bölcs igéket. Mert ha valaki, úgy mindenesetre egy vármegye közéletének vezetésére hivatott férfiú érzi és tudja legjobban, hogy ezen princípium nélkül lehet felforgatást rendezni, lehet érdemes munkásokat állásaikból kizavarni s helyükbe másokat ültetni, de igazságosan, humánusan és bölcsen kormányozni nem lehet.

Mert mi lenne annak a következménye, ha pl. a közigazgatásba beengednék a pártpolitikát? A hazafias tisztviselőket nem a szerint választanók, hogy valaki képzettségénél és jelleménél fogva alkalmas-e valamely állásra; hanem a szerint, hogy ki melyik politikai párthoz tartozik. Egyes emberek ügyeit sem aszerint intéznék el, hogy mit rendel a törvény s kinek van igaza; hanem, hogy szolgálja-e a pártérdeket. Nos hát akkor vége lenne Magyarországon a törvénynek s törvénytisztelőknek, biztos halála lenne az igazságnak s az igazság uralmába vetett bizalomnak. Akkor a jog teré-

ről, mely az államot összetartja, lesiklunk az erőszakosság, az ököljog terére s nagy lépésekben rohanunk a civilizálatlan népek sorába.

Ha a templomba bevisszük a pártpolitikát: akkor a papot nem tudománya s egyházas jelleme szerint választjuk többé, hanem hogy ki tudja legjobban igazolni a polgárokat egymás ellen, ki tudja a szeretet és békeesség igéi helyett a pártgyűlölet szavát hallatni. Mindenki előtt világos, hogy ennek a következménye a hit s az egyházas élet romlása lesz.

Vagy eltűnnek azt, hogy az iskolát, pl. a kollégiumot, a nagy fejedelem alapítványát, a reformált Anyaszentegyház büszkeségét, a pártérdek szempontjai, a pártkör igényei szerint kormányozzák? Hiszen ennek az lenne a következménye, hogy a tanárokat nem a tanításban való ambíciójuk és ügyességük, hanem kortesérdemeik szerint választanák, és az intézetnek nagy anyagi ereje s az ösöktől örökölt szellemi tekintélye kortesesszökhöz alacsonyították a gyermeknevelés és nemzeti műveltség kiszámíthatatlan kárára.

Hát talán az ipart és kereskedelmet fogjuk pártszempontból intézni? Érdekes dolog lenne mindenesetre, ha nem azért tennénk valamely iparosnál és kereskedőnél rendelt, mert munkájával és megbízhatóságával bizalmat érdemel, hanem mert pártember; de az bizonyos, hogy az erszényünk alapos kárát fogná vallani.

Arra nézve pedig, hogy a társas élet

mennyit szenved a pártpolitika túlzásaitól: nincs szükség semmiféle okoskodásra; minden okoskodásnál világosabban beszélnek erről a tapasztalatok. Már néhány esztendeje, hogy az élet bizonytalan színtüvizeiből felmerült alakok hogyan dolgoznak kézzel-lábbal, önző céljaikat politikai jelszavakba burkolván, csak hogy béke és egyetértés ne uralkodhassék városunk polgárai között. Mert érzik, hogy a béke és egyetértés tiszta vizében ők nem élhetnek. Képesek volnának romba döntögetni a mult idők szorgalmának sikereit; csak azért, hogy ők maguk, gombamódra, a romok közt élőkódhessenek.

Nincs az államéletnek, nincs a társadalmi életnek intézménye, melyre pusztulást ne jelentene a politikai pártoskodás bevitel. De legjobban kárát vallja a vele járó erőszak folytán a bizalom, őszinteség, egyenesség, vélemény szabadság; s helyüket elfoglalja a hipokrizis és szolgalelkűség.

Ezért tartjuk szerencsétlen és átkos kezű művének azt, ha az államérdek magas szempontjai a párt- és személyi érdek sorába hurczoltatnak; ezért tartjuk veszedelmesnek, ha könnyelmű és oktalan emberek tetés szerint zavarhatják az igazságkeresés törvényes útjait és a polgárok bekés együttélését; ezért üdvözljük melegen az alispán szavaiban megnyilatkozó kormányzati bölcseséget.

TÁRCZA.

A nagyenyedi protestánsok temetője.

(Szilágyi Farkas lelkésznek „A nagyenyedi református egyházközség története” című dolgozatából.)

Temetőnk régebbi multjára vonatkozólag fájdalom alig valami adat áll rendelkezésünkre.

Valószínűnek látszik, hogy Enyed város legrégebbi temetője a volt, mely az enyedi protestánsok közös temetője ma is. Támogatja ezen nézetünket az a körülmény, hogy Enyed város egyik legrégebbi utcájának a mai Rákóczi-utcának századik során „Schwartz Gasse” volt a neve.

Ezt a temetőket azonban egy időn tul oda hagyta a város közönsége. Nézetünk szerint akkor hagyta oda, mikor a város összes lakossága protestánsná lett. Két ok indíthatta erre a város közönséget. Egyik ok az lehetett, hogy az aránylag szűk temető betelt s kiterjeszteni a hely fekvése miatt nem könnyen volt lehetséges, a másik

és pedig nézetünk szerint fontosabb ok a valóságos elfogultság. Az új hitre tért lakosság vonakodott halottait abba a temetőbe helyezni öröknyugalomra, hova eddig a róm. kath. egyház temetkezett volt.

A régi temető odahagyása után a Tövis-utca végén nyitottak temetőt. Itt tág tér nyílt e célra, mivel a helyet ez időben utvonallal nem szelte keresztül. A Tinódi-hegy alul jövő és a mai Apafy-hegy (Hellos) alatt elvonuló régi út lehetett a temetőnek egyik határvonala.

Meddig temetkezett a város közönsége ebbe a temetőbe? nem tudjuk, azt azonban tudjuk, hogy a ref. és ág. ev. uniót egyházak ezt a temetőt az 1704-ik évi nagy romlást megelőzőleg már odahagyták volt s a mai Kossuth-utca végén, felmenőleg a Kápolna-dombra nyitottak új temetőt. Onnan kiindulva, hol ma a br. Bánffy és a dr. Bocz-féle házastelkek fekszenek. A virágvasárnapi pusztulás alkalmával elesett polgárok és diákok tetemeit már ezen új temetőnek közvetlenül az Órhegy alján elterülő emelkedett részén temették el. Azt is tudjuk, hogy az egyesült egyházak a Tövis-utca végén fekvő felhagyott temetőt 1794-

ben eladták a városnak. Ebből az eladásból baj keletkezett, mert a városi tanács az odahagyott temető területen a klot szándékot berendezni a legelő szarvasmarhák részére. E szándék ellen a domesticum Consistorium szenvedélyesen tiltakozott, mert a kegyelet érzésével összeegyeztethetőnek nem találta, hogy a „sacer fundus”-án marhaakol állíttassék. Az ideges vitának vége a lett, hogy a város előljárósága a kegyeletet sértő szándékával felhagyott. Kimondotta határozatilag, hogy a Tövis-utca végén vett temető akolnak nem odaadható.

A Kápolna-dombról lenyuló temetőt is odahagyták az enyedi protestánsok már az 1740-ik év előtt s visszatértek a legrégebbi temetőhöz. Ezt onnan lehet tudni, hogy a Szigeti Gyula István volt enyedi ref. pap és püspök tetemeit 1740. június hó 1-én ebbe a temetőbe helyezték örök nyugalomra. Ez időtájt adhatott a város közönsége a protestánsok részére temetkező helyül az u. n. „Ebháton” m. e. 6-7 hold területű helyet, melyet az egyesült egyházak elfogadtak ugyan, azonban temetőt azon a helyen nem nyitottak. Nem nyitottak

Szemle.

Bank, fuzió, katonai kiegyezés. Egyebet nem hallani széles ez országban. Ha csak a nemzeti kormány és a koalíció rovására menne a dolog, felvallról vehető az ember: parturjunt montes. De a magyar nemzet sorsa forog a kockán.

Az osztrák urakháza is beleavatkozott a szerencsétlenül fölvetett katonai kérdésbe. Thun Ferencz gróf élénk helyeslés közepette tiltakozott minden politikai engedmény ellen, a mely a hadsereg egységének terhere eshetne. Bienerth báró miniszterelnök alaposan megnyugtatta őket. Előadta, hogy a kiegyezés alkalmával a két kormány a bankprivilegium meghosszabbítása iránt való tárgyalásokra egyezett meg. „A közös hadsereget nemzeti kontingensekre — így beszél az osztrák — nem oszthatják fel, s erre a hadsereg nézve nincs olyan jog, a mely a két állam országgyűlései közül csak az egyiket illeti meg. A kérdések tárgyalás alatt vannak, megoldásuk nem hamar várható.

Ide vág az az elmefuttatás is, a melyet a Pester Lloyd minapi számában, tehát irányadó helyről olvasunk.

„Az egységes vezényleti és szolgálati nyelvben való változtatásra vonatkozó kívánások semmiesetre se nyerhetnek meghallgatást”. „Különb a hadseregnek nem egy vagy két nemzettel, hanem az Auszriát és Magyarországot lakó sokféle nemzetiséggel is számolnia kellene.” Nézze neked dualizmus! nézze neked magyar állameszme, melynek már valahára a sok ígért szerint megis domborodni kellene.

Egy kultuszminiszteri rendelet értelmében a vallástant az állami iskolákban magyarul kell tanítani. Ennek a rendeletnek több román lelkes ellene szegült, mire a hatóságok a kultuszminiszter utasítására az illető lelkeseknek a hitoktatásért járó fizetését megszüntették. Az így megrendszabályozott lel-

készek erre püspökökhöz fordultak és utasítást kértek a további teendőkre nézve. Ezekre a panaszokra a balázsfalvi görög-katolikus érsek a minap egyházmegyéje papságához köriratot intézett, melyben utasítja a papokat, hogy első sorban a fölöttes egyházi hatóságnak engedelmeskedjenek, a vallástant a növendékek anyanyelvén tanítsák és az egyházat a fizetés megvonása esetén se árulják el. Ebből csak az következtetik, hogy g. k. tanulók csak saját felekezeti iskoláikban végezhetik tanulmányaikat.

Az A—r mult vasárnap számának vezércikkében meg van írva, hogy az újvi beszédekből „kítűnt, hogy a függetlenségi párt sziklaszilárdan és mint egy ember áll az önálló nemzeti bank 1911-re tervezett megvalósítása mellett nagyenergiával Kossuth Ferenczszel. Ezt kapta újvi ajándékkul a nemzet a függetlenségi párttól.” Hat nem kapott még semmi jót a nemzet a függetlenségi párttól s — a mint mi ismerjük ezt a pártot, nem is fog kapni soha. Meg van az országban a többsége, tőle függ, hogy elveit megvalósítsa. „A külön bankot megcsinálhatjuk magunk, ha komolyan akarjuk. E fölött nem kell alkudozni az osztrákkal; a magyar bank magyar ügy; az országgyűlés többsége határozhat felette; az osztráknak semmi beleszólása sincs. Ha az osztrák ragaszkodik a bankközösséghez, hát próbálja meg azt fenntartani nélkülünk.” Így kellene beszélni s ilyen értelemben kellene szavazni a függ. képviselőknek, ha a bankot komolyan meg akarják csinálni. Igen ám! de nem kaptak hozzá osztrák engedélyt a császárlag szabadalmazott kuruczok.

Félemberek — egész emberek.

Egy polgártársunk kezéből vettük a következő levelet: „A nagyenyedi függetlenségi és 48-as körben az újvi üdvözlések alkalmával az elnök kinyilatkoztatta, hogy a kör tagjai közt vannak

félemberek s azon legyünk, hogy ezek a félemberek a pártból kimaradjanak s helyükbe egész emberek kerüljenek. Tudtommal azokat nevezte félembereknek, akik a Király Béla társunk által beadott ivre nevüket feljegyezték. Én azt hiszem, hogy az a független ember, a ki szabadon gyakorolja politikai jogait. Én és társaim úgy cselekedtünk, a hogy pártunk czime parancsolta. Nem mi lettünk hűtlenek a párt zászlójához, hanem a kik kényszer szerint cselekedeznek. Mi megszűntünk párttagok lenni, mert továbbra is, független polgárok akarunk maradni.”

Ezek szerint tehát Fogarasi pártelnök félembereknek titulálta azon polgártársait, kiknek bizalmából az elnöki székre jutott; és pedig azért, mert az országos politikától teljesen különálló kérdésben indokoltan saját meggyőződésüket követték. Szemük közé vágta azt a nagy sértést, hogy csak félig emberek. Félelme pedig annyi mint semmi ember. És egyenesen felszólítja őket, hogy hagyják ott a pártkört s adjanak helyet az egész embereknek.

Fogarasi tehát felosztja polgártársait egész és félemberekre. Egész ember az, a ki neki mindenben szót fogad; mindenben az ő érdekét szolgálja; a ki magától gondolkodni, közügyekben önálló véleményt táplálni s ahhoz híven ragaszkodni nem tud, nem mer, nem akar. Félelme pedig az, aki elég értelmes arra, hogy a közügyekben önállóan tudjon gondolkodni és belát a kártyák közé, melyeket hamisjátékosok kevernek; s van elég akarat és önérzete, hogy szabad véleményéhez, minden erőszakoskodást visszautasítva, férfiasan ragaszkodjék.

Ő szerinte bizonyosan az is egész ember, a ki polgártársait az adott szó megszegésére tanítja és erőszakolja; a ki ugyanegy kérdésben homlokegyenest ellenkezőképpen beszél a megyei gyűlésen, mint a városi képviselőben; aki egyik nyelvvel azt hirdeti, hogy magyar hadsereg, önálló vámtérlet és nemzeti bank nélkül nincs boldog Magyarország, a másik nyelvvel pedig csak úgy ontja a bizalmat a kvótát, ujonczlétszá-

minden valószínűség szerint azért, mert az a hely a várostól jelentékeny távolságban fekszik, aztán meg kavicsos talaja miatt sírok nyitására nem alkalmas. A Kápolna-dombról lenyúló, odahagyott pusztát temetőért a helybeli róm. kath. és a két prot. egyház között 1770-ben perlekedés indult folyamatba. Ugyanis a róm. katolikusok követelték, hogy a pusztát temetőnek a Magyar-utczára lenyúló részét a protestánsok bocsássák át birtokukba oly czelből, hogy ők azon helyre kántori lakást rendezhessenek be; a pert azonban a róm. katolikusok a protestánsok erős ellenszegülése folytán minden fórumon elvesztették. Később a város közönsége adott nekik alkalmas telket a Szentkirály-utczában, melyen kántori lakot építhettek.

Az enyedi protestánsok jelenlegi temetője kezdetben kicsiny terület volt. Ezen bajon oly módon segítettek, hogy 1760-ban megvásároltak br. Josinczy Józseftől mintegy 1 1/2 kat. hold szőlővel beültetett területet, a mostani temetőnek azt a részét, mely a Köblös-család sirböltje felett terül el; melynek határvonalai ma is tisztán kivehetők s azt a temetőhöz csatolták. Okmányainkban a temetőnek ezen része „új temető” néven van említve.

1849. január 8-án sok szerencsétlen enyedi magyar ember remélt menekülést találni ennek a temetőnek sirhalmai és sarkövei

között. Ide menekültek sokan ama szomorú időben, melyről Szász Károly koszorus költőnk így dalol:

„Az enyedi temetőben:
Szállong, szállong a parázs;
Körülte a feldult utczák
Csupa rom és pusztulás.”

Csak kevesen találták meg a remélt menekülést. Nagy részük itt vesztette életét. Mikor Enyed feldult utczáin a legyilkoltak tetemeit összeszedgettek és eltakarították, az enyedi temetőben sok ártatlanul legyilkolt áldozatnak hulláira találtak.

A br. Josinczytól vásárolt temetőrész is betelt egy nem egész évszázad leforgása alatt, mert mindenik előbbkelő család ebbe óhajtott halottjait temetni. Gondoskodni kellett tehát újabb területről, melyre terjeszkedni lehessen. E czelből a ref. egyház 1854-ben a Bethlen-kollegium előjáróságával bocsátkozott alkuba. Az egyház azt kérte, hogy a kollegium előjárósága a temető mellett elvonuló kertjéből engedjen át egy részt a temető kibővítésére czeljára.

Az alku czelhez is vezetett, amennyiben a főtanoda előjárósága kertjéből átengedett az egyháznak, illetőleg közös egyházaknak 440 ööl területet, melyert az egyház cserébe a kollegium birtokába bocsátotta át az Ór-hegy oldalán fekvő régi szőlőstábláját, mely

az első papi kanonika porcióhoz tartozott. Kiegészítő részét képezte.

Nehai Váradi Sámuel orvostudor halála előtt pár évvel 100 drb. eperfa-csemetét ajándékozott az egyháznak oly czelből, hogy azokkal a temetőt befásítsák. Ez volt az első lépés oly irányban, hogy a temetőben egy kis csinosítás, rendezés vegye kezdetet, a mire bizony nagy szükség volt. Dr. Váradi kezdeményezéséig ily irányban nem tett, nem áldozott senki semmit. Az egyház egyébb czeljaira áldoztak sokan bőkezűleg, de a temető czeljaira nem adott, nem hagyományozott soha senki, avagy csak egy fillet is.

Az egyházak előjárósága az újabb időkben gondot fordított a temető reindítására. Dezső Zsigmond erdőmester a közös egyháztanácsnak 1891. évi február 22-én tartott gyűlésében a temető rendezésére vonatkozó tervrajzot és irásba foglalt javaslatot terjesztett elő és ajánlott elfogadásra. Az egyházak közös tanácsa a tervrajzot és javaslatot magáévá is tette s a rendezési munkálatot folyamatba is indította még ezen évben annyiban, hogy a temető kopár, meredekebb oldalát beültette fenyőcsemetekkel. 1898-ban a bejáróhoz díszes kaput állíttatott fel. Ezzel egyidejűleg Albert Iván főmérnök, Alsó-Fehérmegye építészeti hivatalának főnöke, lejtmeréseket vitt véghe

mot, adót és minden közös költségeket fel-emelő, közös vámterületet és közös bankot készítő vezéreknél. Tiszteljük az izlését; de tiszteljük azokét is, akik őt, a pártkör elnöki tisztében, bizalmukra tovább is érdemesnek tartják.

Vegyes hírek.

— **Mai számunk csütörtök helyett a közbeeső vizkereszt ünnepi munkaszünet miatt szerdán jelenik meg.**

— **Január 8.** Megérkezett hatvanadik évfordulója annak a rettenetes napnak, mely Enyed balsorssal teli történelmében is páratlanul áll. Ez alkalommal is, mint minden évben, úgy a templomokban, mint a várbeli sirnál gyászünnepe lesz a nagy időkre való megemlékezéssel kapcsolatban. Enyed város közönsége most is olyan kegyelettel fogja leróni tiszteletét ez emlék előtt, mint azt hasonló alkalmakkal megszokta.

— **Halálozás.** Sillmann Nándor nyug. adótárnok, az arany érdemkereszt tulajdonosa és a helybeli ág. hitv. ev. egyház gondnoka f. hó 4-én 82 éves korában elhunyt. Hült tetemeit f. hó 6-án délután pont 2 órakor fogják az ág. hitv. ev. egyház szertartása szerint a helybeli ág. hitv. ev. templomból a róm. kath. temetőben örök nyugalomra helyezni.

— **A fillér-egylet** rögtönzött „morzsa” estélye f. hó 3-án oly jól sikerült, hogy ha már meg nem szöktük volna még az állandó jó kedvet és ezzel együtt a közönség szíves pártolását, váratlanul mondanók a szép eredményt. Rögtönzött volt a program is, melynek első száma Weinrich Margit és Wohlfart Lőrincz szép zongora és hegedű duója volt, melyet a közönség zajos tapsára új ráadásal szívesen viszonzottak. — Biró Baba pompás zongora játéka általános tetszést keltett és ismételni kellett.

oly célból, hogy a temetőn keresztül a tetőig felvezető kényelmes gyalogjáró és szekérut készíttessék, a mi azon évben el is készült. A közönségi bizottság 1906-ban temetői rendszabályokat készített, melyeket a közös egyháztanács magáévé tett s a főhatóság is jóváhagyott. 1907-ben csinos temetői lakot építtetett a két egyház a temetőben s egyidejűleg tisztességesen javadalmazott temetőt állított be. Felmérte és megjelöltette az új sírhelyek egy részét, a további rész felmérése és a sírhelyek tovább jelölése sem fog késedelmet szenvedni.

Alkalmas hullaházzal is el van ma már látva a temető.

Az egyházi előjáróság ily irányú élelki tevékenységet látva, a nagy közönség is kezd nagyobb gondot fordítani a temetőre és több kegyeletet tanúsítani szereteteinek nyugvóhelyé iránt. Ennek folytán temetőnk ma már díszes alakot öltött magára. Így is kell annak lennie. Az a temető, hol annyi jeles férfinak, ezek mellett az erdélyi ref. egyházkerület 6 püspökének és a Bethlen-kollégium számos nagynevű tanárának porai alusszák az örök álmot, szép rendben tartott és díszes temető kell hogy legyen, méltó az enyedi ref. egyház tekintélyéhez, dicsőséges multjához és reményteljes jövőjéhez.

Kellemes meglepetést keltett Berde Juliska egyetemi hallgató egy pár szép, igazán költői versének felolvasásával. A fiatal költő már szelebb irodalmi körökben is feltűnt tehetségével s mi is ez alkalomból szívesen üdvözöljük. Azután vidám theázis és még vidámabb tánc következett kedves otthoniasággal, melyet mindeki meglepődéssel élvezhet, aki egy pár órát derült szórakozással tölt el ezeken a kedves estélyeken. Viszontlátásra január végén.

— **Ismeretterjesztő** előadás lesz szerdán este 8 órakor az iparos önképzőkörben. Az előadást Váro Ferencz ny. koll. tanár tartja „a nemzeti súlyedés koráról” vetített képekkel. Belépő díj a szövegkönyv, melynek ára 10 fillér.

— **A földrengés** a virágzó Messina városát teljesen elpusztította. Az eddig megtalált holttestek száma 80000. Az állam-pénztár 30 millió lírát fordít a segélyezésre. Újabb földrengés is jelentkezett.

— **Borzasztó merénylet** történt Székesszék várárt f. hó 4-dikén. A postabiztonságba, hol két tiszt és két szolga dolgoztak, éjféli után két óra tájban beállított egy álarozos rabló, ki mindenkit lelővéssel fenyegetve pénzt követelt. Miután egy csomó pénzes levelet magához vett, az egyik tisztet agyonlőtte s az egyik szolgát megsebesítette. A sebesült szolga nem vesztette el lélekjelénélét, a rablóra vetette magát s társai segítségével lefegyverezte azt. Az élethalál harc közben a rablót, kibén a javító-intézet szolgájára ismertek, teljesen agyonverték.

— **Felhívás.** Az adózó közönséget felhívja a városi adóhivatal, hogy a kiknek bekebelezett tartozásai vannak, az erre vonatkozó vallomásait 1909. évre kivetendő áll. jöv. pótdadó kivetésnél a megfelelő leírás eszközölhetése céljából f. év január 31-ig a városi adóhivatalhoz annál is inkább adják be, mivel a később érkezettek figyelembe nem vétetnek.

— **Csipeverő tanfolyam.** A nagyenyedi állami polgári leányiskola felnőtt nők részére, Fűzi Katiuka kézimunkatanítónő vezetése mellett, 8—10 hétre terjedő csipeverő tanfolyamot rendez. A tanfolyam díjtalan, a jelentkezők csupán 1 korona beiratási díjat fizetnek. A tanfolyamra jelentkezni lehet a polgári leányiskola irodájában f. hó 9-én d. e. 10—12 óráig és 11-én d. u. 2—4 ig. A tanfolyam január hó 12-én d. u.

2 órakor kezdődik s hetenként kedden és pénteken d. u. 2—4-ig a munkateremben lesz.

Szoportató anyák

tejük hatását csak növelik és gazdagítják a SCOTT féle Emulsió használata által.

Kimerültség megszűnik,

s a csecsemő rózsásabbá, vidámabbá és pajzánabbá válik, mint valaha volt.

Az anyaságnak bármily válságos percében, a

Scott-féle Emulsió

erőt kölcsönöz, bátorít, s emellett kellemes ízű és könnyen emészthető.

Egy eredeti üveg ára 2 kor. 50 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyet — a halászt — kérjük figyelembe venni.

— **Aki sikerrel akar hirdetni,** forduljon az „Általános Tudósító” (Leopold Gyula) hirdetési osztályához, Budapest, VII, Erzsébet-körut 41., ahol hirdetések az összes létező bel- és külföldi hírlapokban és naptárakban kiváló szakértelemmel, lelkiismeretesen, pontosan és szolid áron eszközölnek. Több mint 200 naptár kizárólagos képviselője, vidéki lapok központi hirdetési osztálya, számos hírlap kizárólagos kezelője.

Felölős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

HIRDETÉSEKET

legolcsóbban
a lap kiadóhivatala
vesz fel.

A NAGYSZEBENI

ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR

ad jelzálogkölcsönöket, félévi (tőkét és kamatokat magukban foglaló) részletekben történő törlesztésre és pedig a következő feltételek mellett:

A. 5 1/2% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 20.000 K.	b) 25 évi törlesztésnél (50 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 37 K. 47 f.
a) 40 évi törlesztésnél (80 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 29 K. 60 f.	c) 10 évi törlesztésnél (20 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 65 K. 05 f.
b) 35 évi törlesztésnél (70 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 31 K. 08 f.	D. 6% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 1000 K.
B. 5 1/2% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 10.000 K.	a) 32 évi törlesztésnél (64 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 34 K. 98 f.
a) 44 1/2 évi törlesztésnél (89 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 30 K. 01 f.	b) 23 évi törlesztésnél (46 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 39 K. 81 f.
b) 37 1/2 évi törlesztésnél (75 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 35 K. 07 f.	c) 18 évi törlesztésnél (36 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 45 K. 05 f.
C. 5 3/4% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 3000 K.	d) 15 évi törlesztésnél (30 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 50 K. 09 f.
a) 40 évi törlesztésnél (80 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 31 K. 84 f.	

Válamennyi kölcsön — az egyszerűsége mindenkorra — fizetendő 4% törzsdíjon kívül — minden egyéb levonás nélkül teljes összegben készpénzben fizetetik ki.

Alsó-Fehér és Torda-Aranyos vármegyék területeiről kölcsönkérvények LINGNER GYÖRGY úrnál Nagyszében nyújtandók be, kit bővebb felvilágosítással is szolgál.

Pályázati hirdetés.

A református Bethlen-kollégium Előjárósága pályázatot hirdet a Bethlen-kollégium (főgimnázium, néptanítóképző és gyakorlóiskola) **orvosi** állására.

Ezen állás kötelességei: a kollégium összes tanulóinak a főhatóságilag megállapított „Utasítás” szerinti gyógykezelése, az iskolai kórház vezetése, tanácsadás iskolai egészségügyi kérdésekben; az egészségtan tanítása a főgimnáziumban heti 2, és a néptanítóképzőben heti 1 órában.

Javadalma a Bethlen-kollégium pénztárából évi 1300 kor. havi előleges részletekben.

Felkérjük a pályázni óhajtokat, hogy pályázatukat 1909. január 20-ig, kellően felszerelve, a Bethlen-kollégium Előjáróságához czimzetten adják be.

A pályázati kérvényhez mellékelendő: keresztelő levél, orvosi oklevél, egészségtan-tanári oklevél és szolgálati bizonyítvány eredetiben, vagy hiteles másolatban.

Megjegyzendő, hogy iskola-orvosi és egészségtan-tanári képesítéssel nem bíró orvos megválasztása esetén is egyelőre csak egy-egy évi ideiglenes alkalmazásra számíthat.

Az „Utasítás”, valamint a kötendő szerződés szövege a Bethlen-kollégium gazdasági irodájában a hivatalos idő alatt bármikor megtekinthető.

Nagyenyed, 1908. december 21.

Gáspár János s. k., főgondnok. **Fejes Aron**, s. k., jegyző.
342 3-3

Hegyi János

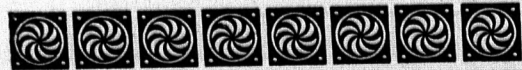
műlakatos és gépjavitó műhelye
NAGYENYEDEN, Tövis-utca 19.

Elválllok mindennemű épület-, mű- és géplakatos munkákat, u. m. vasrácsok, vasajtók, épületvasalások javítását és újbóli készítését, továbbá villanyosengők, telefon és villámhárítók szakzerű szerelését. Varrógépek és kerékpárok javítását a gyári árban való újonnan beszerzését, végre mindennemű gőzeséplők, motorok, szivattyúk és szivattyúkat, gazdasági gépek és eszközök pontos és figyelmes javítását és ezeknek szintén gyári árakban való beszerzését. — Ajánlom a gazdaközönségnek saját műhelyemben összeállított elpusztíthatatlan acélfejű akéimet és vasboronáimat, melyeket jótállás mellett felelősséggel adok el, nem tetszőket kicserélek, vagy kívánság szerint átalakítok.
Szakmámba vágó költségvetéssel díjtalanul szolgálók Becces pártfogást kér

96-104

kiváló tisztelettel
HEGYI JÁNOS,
műlakatos és gépjavitó műhelye

Nyomtatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.

Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár P.-t.	
Részvénytőke 400.000 kor. Tartalékalap 200.000 kor.	
Előnyös	kölesönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzüintézetek részvényeire.
Vásárol	és elad értékpapírokat.
Letétbe	elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés örzési díj mellett.
Idégen	kölesönöket a legelőnyösebben konvertál.
Váltókat	az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltételek mellett számítol le.
Allandó betétet	5% kamattal mellé fogad el.
Nyitva áll hétköznap d. e. 9-12-ig, d. u. 3-4-ig.	Üzletfeleink részére telefon bevezetve 14. szám alatt.

forduljon minden érdeklődő,
ki sulyt fektet I. fajtszta anyagra.

NAGYENYED-re
Alsófehér m. **Gyümölcsfák,** dísz- és karitánövénnyek stb.
Nemes szilvaeseményekben nagy készlet.

Szőlőoltványok
európai, amerikai sima és gyökeres vesszők.
Arjegyzéket ingyen küld:

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltványtelepek. 391 95-104

A még eladható I. oltványkészletünk jegyzéke:

4,000 drb. Burgundi fehér	5,000 drb. Muscat Ottonel.
10,000 " Furmint (Som).	6,000 " Chasselas blanc
15,000 " Ezerjő.	6,000 " " rouge.
4,000 " Kövérszőlő.	1,500 " Tokaj angevine.
2,000 " Leányka.	3,000 " Ezeréves Magyarország emleke (Millenium.)
10,000 " Mézes fehér.	2,000 " Madelaine Royal.
25,000 " Olaszrizling.	2,000 " " Angevine.
4,000 " Rulandi.	7,000 " Passatutti.
8,000 " Muscadele de Bordelaise.	1,000 " Muscat Csaba gyöngye (igen keresett faj.)
3,000 " Tramiini.	5,000 " " Hamburg blanc,
3,000 " Veltelini.	
6,000 " Burgundi kék, nagy.	
1,000 " Carbanet franc.	
5,000 " Muscat Alexander.	
2,500 " " Lunel.	

és még a felsoroltakon kívül ca. 50 igen finom csemegefajban készlet fajokként 50-500 drbig.

GANZ-féle villamossági részv.-társ. nagyenyedi építészeti osztaga

162 --19

Főtér 32. sz.

Elvállalja középületek, magánházak, üzletek stb. teljes **villamos világitást és erőátviteli berendezésének** teljes felszerelését. Helyszini felvételek és költségvetések kidolgozását díjtalanul végzi.

A házi berendezésekhez szükséges különféle világitóttestekből, szellőztetőkből, elektromos motorokból és mindenféle villamos felszerelési anyagokból nagy választéku minta raktárt tart.

Berendezésekre vonatkozó mindenféle felvilágosításokat legnagyobb készséggel megad.

Értekezni reggel 8 órától este 6-ig lehet.

Löcsei Sp. Lajos-féle **NAPTÁR**

kapható Cirner J. József és Földes Ede kereskedéseiben.
Ára 30 fillér.

